

Proposamen merkantilista bat (1621)

Europar XVI eta batez ere XVII. mendeetan egiten diren proposamen "ekonomikoen" artean egile anitzek osatzen duten lerro bat nagusitzen da: merkantilismo delakoarena. Teoria homogeneorik garatu ez bazen ere, metal preziatuei emandako garrantzia, manufaktura arloaren sustapena, protekzionismoaren garrantzia eta Estatuaren partehartzeari ematen zitzaion lehentasuna izan ziren bere ezaugarrien arteko batzuk. Testu honetan Thomas Mun britainiarrek XVII. mendean eginiko proposamena jaso da.

Gure salgaien esportazioak ugaltzeko eta atzerriar produktuen gure kontsumoa murrizteko erabakimen eta bide bereziak.

Atzerriko produktuez hornitzen den erresuma bateko errenta edo ondarea ondasun naturala edo ondasun artifiziaia izan daiteke. Aberastasun naturala da gure erabilera eta beharrei kendu eta atzerrira esportatzen den heinean. Artifizialak suposatzen du gure manufakturak atzerriko manufakturekin elkartrukatzea, honi buruz xehetasun batzuk emango ditudalarik.

Lehenengo, erresuma hau jadanik oso aberatsa bada natura-mailan, hala ere, gehiago aberats daiteke, erabiltzen ez diren lurrak (kontaezinak direnak) landuz, ongarritutako beste lurren gaur egungo errentari oztoporik jarri gabe, jakina; honela hornituko gara eta pobretzen gaituzten kalamu, liho, sokateri, tabako eta gaur egun atzerriarrengandik eskuratzen ditugun beste gauzen inportazioak ekidingo ditugu.

Gure inportazioak murriztu ditzakegu, baita ere, gure dieta eta janzeran atzerriar gaien gehiegizko kontsumoa neurrira murrizten badugu; erabilera-ohituren aldaketa maizegi gertatzen denez, zarrastalkeria eta xahutzea handitu egiten dira, bizio hauek antzina baino ohikoagoak direlarik. Hala eta guztiz ere, erraz zuzendu daitezke beste herrialde batzuetan gehiegikeri horien aurka zorrozki ezartzen diren zenbait lege oni jarraituz, zeinek bertako manufakturen erabilera behartuz, beste atzerriko batzuen agerpena ekiditen baituten, elkarrekiko merkataritzan atzerriarrei debekapenik eta laidorik egin gabe.

Gure esportazioetan ez ditugu soilik gure soberakinak kontuan hartu behar, gure auzokoen beharrak ere kontuan hartu behar ditugu, hartu nahi ez dituzten edo beste jarduera ezin dituzten gaiei dagokienez; horrela, aukera izango dugu (gure gaiei aterabidea emateaz gain) manufaktura dela medio gehiago irabazteko, garesti saldu ahal eta behar ditugulako, prezio altuak irteera-kopurua murrizten ez duen heinean behintzat. Baina atzerriarrek erabiltzen dituzten eta beste nazio batzuetan erraz lor ditzaketen gure salgaien soberakina murriztu daiteke beste lekuetako mota berdineko salgaien erabilera handitzen bada; kasu

horretan merkatua galdu baino hobeto, produktuok ahalik eta merkeen saltzen saiatu behar dugu, azken urteotan ikusi dugun bezala, Turkian gure oihalak merke saltzeko aukera izan dugularik, veneziarrek herrialde horietan merkatu-esparru handia galdu baitute, veneziar oihalak garestiagoak dira-eta (...).

Gure esportazioen balioa nabarmenki haz daiteke, baita ere, gure ontzietan eramaten ditugunean, orduan salgaien hemengo gure prezioa ezezik, merkatariaren irabazia, aseguru-gastuak eta itsaso-garraioaren pleitenak ere eramaten ditugulako (...).

Gure aberastasun naturalaren gastu urriak ere urtean izugarri handi dezake esportagaia dena eta gure jantzietan xahutzaileak izan nahi badugu, izan gaitezen, baina gure lehengaiekin eta oihal, farfail, brodatu, orratz-lan eta antzeko gure beste manufacturekin, hauetan aberatsaren gehiegikeria pobreak enplegua izan baitaiteke, azken honen lana atzeritarren kontsumorako egin izango balitz errepublikarentzako are probetxugarriagoa litzatekeelarik baina (...).

Thomas Mun, *Ingalaterraren aberastasuna bere atzerri-merkataritza dela medio*, 1621.¹

¹ [Testu honen iturria: ZZEE (1998): *Historia testu bidez*, Arabako Foru Aldundia - EHU, Gasteiz. Itzulpenaren arduradun den Iban Zalduaren baimenaz].